

**STOWARZYSZENIE
POLSKI INSTYTUT SPR
NIEPEŁNOSPRAWNYCH**
UL. A. GAJKOWICZA 5/85, 03-562 WARSZAWA

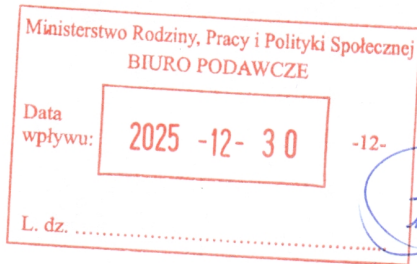

REGON: 524527405

NIP: 5242965146

E-MAIL: biuro.spisn@gmail.com

Warszawa, dn. 30.12.2025 r.

Szanowna Pani
dr Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Biuro Ministra
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Przedmiot petycji – Paradygmat podmiotowości i spójności normatywnej w procesie rekonfiguracji modelu orzekania o niepełnosprawności – postulaty Stowarzyszenia Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych w ramach Działania 3.4 FERS, stanowiące pełną inkorporację postulatów i oczekiwań polskiego środowiska osób z niepełnosprawnościami.

PETYCJA

Szanowna Pani Minister,

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach zwracamy się w interesie publicznym z petycją o wdrożenie paradygmatu podmiotowości i spójności normatywnej w procesie rekonfiguracji modelu orzekania o niepełnosprawności, poprzez pełną inkorporację postulatów i oczekiwań polskiego środowiska osób z niepełnosprawnościami wypracowanych przez Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych w ramach Działania 3.4 FERS.

I. Ekspozycja aksjologiczna i prawno-ustrojowa

Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych, afirmując rolę depozytariusza interesów środowiska osób z niepełnosprawnościami, przedkłada niniejszą petycję jako merytoryczną bazę dla procesu legislacyjnego w ramach Działania 3.4 FERS.

Przedłożone postulaty pozostają w pełnej konformizmie z aksjologią Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz standardami wyznaczonymi przez Konwencję ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (KPON), stanowiąc ich pełną operacjonalizację w krajowym porządku prawnym.

Fundamentem niniejszego wystąpienia jest paradygmat godności przyrodzonej i niezbywalnej (art. 30 Konstytucji RP) oraz wymóg bezwzględnego przełożenia zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej na grunt krajowy.

Postulujemy radykalne odejście od biologicznego postrzegania niepełnosprawności na rzecz relacyjnej teorii barier, co stanowi warunek konieczny i nieodzowny dla uzdrowienia obecnej, wadliwej struktury systemu orzeczniczego.

II. Uzasadnienie w kontekście prawa krajowego i unijnego

Projektowana reforma musi stanowić egzemplifikację zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), co w sferze orzecznictwa obliguje do zachowania najwyższych standardów obiektywizmu i przewidywalności rozstrzygnięć.

Zgodnie z utrwaloną linią orzeczniczą Trybunału Konstytucyjnego, ustawodawca kształtując sytuację prawną osób z niepełnosprawnościami, nie może naruszać istoty prawa do pomocy państwa (art. 69 Konstytucji RP) poprzez wprowadzanie kryteriów o charakterze arbitralnym lub regresywnym.

W płaszczyźnie prawa unijnego, system orzekania musi współbrzmieć ze Strategią na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami 2021–2030 oraz zasadami horyzontalnymi wynikającymi z Karty Praw Podstawowych UE. Implementacja modelu funkcjonalnego (ICF) nie jest jedynie wyborem technicznym, lecz imperatywem wynikającym z art. 1 KPON, który definiuje niepełnosprawność jako pojęcie relacyjne, ewoluujące w interakcji z barierami środowiskowymi. Brak koherencji między krajowymi procedurami a unijnym standardem dostępności i inkluzji stanowi błąd legislacyjny generujący ryzyko naruszenia zasady równego traktowania.

Niniejsza petycja wskazuje drogę ku sanacji tego stanu poprzez systemową indywidualizację oceny, co jest zgodne z unijnym wymogiem zapewnienia racjonalnych usprawnień i przeciwdziałania segregacji instytucjonalnej.

III. Rekomendacje i Postulaty w obszarze ewolucji orzecznictwa oraz ochrony podmiotowości

1. Immutabilność praw nabytych i klauzula *non-regression*:

W oparciu o konstytucyjną zasadę ochrony zaufania do państwa, postulujemy ustawową gwarancję nienaruszalności orzeczeń wydanych bezterminowo. System musi wykluczać możliwość wtórnej weryfikacji statusu osób posiadających utrwalone uprawnienia, zapewniając stabilność ich sytuacji życiowej.

2. Dychotomia statusu ontologicznego i wsparcia instrumentalnego:

Domagamy się legislacyjnej separacji statusu osoby z niepełnosprawnością od indywidualnej oceny poziomu potrzeb wsparcia.

Zmienność zapotrzebowania na usługi asystenckie nie może skutkować wygaśnięciem statusu prawnego jednostki ani utratą uprawnień wynikających z samego faktu niepełnosprawności.

3. Horyzontalna interdyscyplinarność organów orzecznich:

Postulujemy rekonfigurację składów zespołów poprzez włączenie ekspertów nauk społecznych i doradców funkcjonalnych. Ciężar dowodowy winien zostać przesunięty z diagnostyki klinicznej na wielospecjalistyczną diagnozę barier środowiskowych.

4. Teleologiczna operacjonalizacja ICF:

Klasyfikacja ICF winna służyć wyłącznie jako instrument kalibracji wsparcia, a nie mechanizm limitujący dostęp do świadczeń. Postulujemy odrzucenie sztywnych algorytmów punktowych na rzecz elastycznego modelu Indywidualnego Budżetu Osobistego.

5. Podmiotowość procesowa i paradygmat *Self-determination*:

Każda procedura musi gwarantować pełną suwerenność decyzyjną jednostki, w tym prawo do udziału asystenta oraz zapewnienie dostępności komunikacyjnej w standardzie projektowania uniwersalnego.

6. Presumpcja stabilności stanu funkcjonalnego:

Postulujemy eliminację okresowych badań kontrolnych w przypadkach schorzeń o charakterze trwałym i nieodwracalnym. System winien opierać się na domniemaniu trwałości dysfunkcji, dopuszczając rewizję wyłącznie *in plus* na wniosek strony.

7. **Konsolidacja ustrojowa i unifikacja orzecznictwa:**

Dążenie do pełnej synergii systemów (ZUS, KRUS, systemy resortowe) w celu likwidacji zjawiska rozproszenia decyzyjnego i zapewnienia jednolitości normatywnej rozstrzygnięć.

8. **Gwarancja Asystencji Osobistej jako prawa podmiotowego:**

Orzecznictwo funkcjonalne musi stanowić bezpośredni tytuł do egzekwowania usług asystenckich finansowanych centralnie, co jest warunkiem realizacji art. 19 KPON (niezależne życie).

9. **Transparentność algorytmiczna i merytoryczność uzasadnień:**

Każde rozstrzygnięcie musi zawierać wyczerpujące uzasadnienie aksjologiczne, wskazujące na konkretne bariery partycypacji społecznej, które stały się podstawą decyzji.

10. **Prejurdykcyjny mechanizm odwoławczy i ochrona danych wrażliwych:**

Wprowadzenie instancji mediacyjnej opartej na niezależnej ekspertyzie oraz implementacja najwyższych standardów cyberbezpieczeństwa w procesie przetwarzania danych o funkcjonowaniu jednostki.

IV. Ocena Skutków Regulacji (OSR) w ujęciu makrospołecznym

Implementacja przedłożonych postulatów stanowi warunek konieczny dla przejścia od reaktywnego modelu opiekuńczego ku proaktywnemu państwu inkluzywnemu.

Rekonfiguracja systemu w oparciu o paradygmat podmiotowy zredukuje zjawisko marginalizacji społeczno-zawodowej, generując długofalowe oszczędności w budżecie państwa poprzez minimalizację kosztów zaniechania i instytucjonalizacji wsparcia.

Precyzyjna kalibracja usług asystenckich (IBO) umożliwi optymalną dystrybucję środków z Funduszu Solidarnościowego i programu FERS, zwiększając efektywność kapitału ludzkiego. Inkorporacja zasady *non-regression* ustabilizuje zaufanie obywateli do organów państwa, eliminując ryzyko anomii społecznej i licznych sporów na drodze jurysdykcyjnej.

W wymiarze makrospołecznym, reforma zsanuje dysfunkcje strukturalne, zastępując segregację pełnowymiarową partycypacją obywatelską, co jest w pełni koherentne z aksjologią Konstytucji RP i KPON.

V. Źródło finansowania

Finansowanie projektowanej reformy winno opierać się na mechanizmie synergii środków pochodzących z budżetu państwa oraz funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej 2021–2027.

Kluczowym instrumentem operacyjnym jest program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), w szczególności Działanie 3.4, dedykowane systemowej optymalizacji usług i dostępności. Postulujemy również dokonanie redefinicji kierunków wydatkowania środków wewnątrz Funduszu Solidarnościowego, tak aby priorytetyzować finansowanie asystencji osobistej jako instrumentu deinstytucjonalizacji wsparcia.

Optymalizacja dystrybucji środków publicznych zostanie osiągnięta poprzez precyzyjną kalibrację świadczeń w oparciu o model funkcjonalny (ICF), co wyeliminuje nieefektywność dotychczasowego systemu zasiłkowego na rzecz celowanego wsparcia usługowego.

W ujęciu makroekonomicznym, implementacja reformy stanowi inwestycję w kapitał społeczny, która poprzez niwelowanie barier partycypacji, zredukuje długofalowe koszty ponoszone przez systemy pomocy społecznej i ochrony zdrowia, zapewniając tym samym trwałość i stabilność finansową proponowanych rozwiązań w rygorze dyscypliny finansów publicznych.

VI. Konkluzja

Konkludując, przedłożony katalog postulatów stanowi koherentną i nierozzerwalną doktrynę reformy, opartą na rygorystycznej analizie dogmatycznoprawnej oraz pogłębionej refleksji nad aksjologią praw człowieka.

Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych stoi na nieprzejeźdzanym stanowisku, iż każda próba modyfikacji systemu orzeczniczego, która marginalizuje prymat autonomii woli jednostki i ignoruje fundamentalną zasadę ochrony praw nabytych, skazana jest na systemową anomię oraz całkowitą utratę legitymacji społecznej.

Implementacja niniejszych wytycznych stanowi jedyną drogę do pełnej sanacji obecnego stanu rzeczy oraz definitywnej transpozycji standardów KPON i Konstytucji RP do krajowego porządku prawnego. Wierzimy, iż resort przyjmie niniejszą petycję nie tylko jako postulat środowiskowy, lecz przede wszystkim jako obligatoryjny imperatyw legislacyjny i wiążący drogowskaz w procesie dekonstrukcji barier instytucjonalnych.

Oczekujemy niezwłocznej inkorporacji zaproponowanych rozwiązań do prac nad nowym modelem orzekania, co pozwoli na ewolucję od pasywnej polityki socjalnej ku nowoczesnemu państwu prawa, które aktywnie afirmuje pełną podmiotowość, godność i niezależność milionów obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projektodawca oświadcza, iż przyjęcie proponowanych zmian nie spowoduje stanu niezgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym.

Wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.

Uprzejmie prosimy o pozytywne rozpatrzenie nin. petycji.

Z wyrazami szacunku,

mgr inż. Mariusz Nowak
Prezes Zarządu

mgr Daniel Kowalski
Sekretarz Generalny

Załączniki:

- opinia prawna Stowarzyszenia Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych

STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT SPRAW NIEPEŁNOSPRAWNYCH

UL. A. GAJKOWICZA 5/85, 03-562 WARSZAWA

REGON: 524527405

NIP: 5242965146

E-MAIL: biuro.spisn@gmail.com

Warszawa, dn. 30.12.2025 r.

Opinia Prawna

Dotyczy: Petycji w sprawie paradygmatu podmiotowości i spójności normatywnej w procesie rekonfiguracji modelu orzekania o niepełnosprawności – postulatów Stowarzyszenia Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych w ramach Działania 3.4 FERS.

Podmiot sporządzający opinię: Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych (SPISN)

I. Treść i cel petycji

Przedmiotem petycji jest postulat gruntownej reformy systemowej modelu orzekania o niepełnosprawności w Rzeczypospolitej Polskiej. Autorzy petycji domagają się odejścia od medyczno-biologicznego postrzegania niepełnosprawności na rzecz modelu społeczno-funkcjonalnego, opartego na Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF).

Celem petycji jest inkorporacja do krajowego porządku prawnego dziesięciu dyrektyw transformacyjnych, w tym m.in.: ochrony praw nabytych (zasada *non-regression*), separacji statusu osoby z niepełnosprawnością od oceny poziomu potrzeb wsparcia, wprowadzenia Indywidualnego Budżetu Osobistego oraz ustawowej gwarancji asystencji osobistej jako prawa podmiotowego.

II. Czy petycja mieści się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji (art. 2 ust. 3 ustawy o petycjach)?

Petycja, skierowana do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (lub organów ustawodawczych), w pełni mieści się w zakresie kompetencji adresata.

Zgodnie z ustawą o działach administracji rządowej, dział „zabezpieczenie społeczne” oraz „rodzina” obejmuje sprawy dotyczące osób z niepełnosprawnościami, w tym funkcjonowanie systemu orzeczniczego. Ponadto, w kontekście realizacji Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) 2021–2027, Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego jest organem odpowiedzialnym za wypracowanie i wdrożenie reformy systemu orzekania (Działanie 3.4).

III. Wymogi formalne (art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o petycjach)

Petycja spełnia wymogi formalne określone w art. 4 ust. 2 ustawy o petycjach. Zawiera oznaczenie składającego petycję, wskazanie miejsca zamieszkania/siedziby oraz określenie przedmiotu petycji. Sposób sformułowania postulatów pozwala na ich jednoznaczną interpretację w kategoriach legislacyjnych.

IV. Kwestie, które uznaje się za istotne w związku z petycją

1. Kontekst normatywny petycji

Petycja osadzona jest w silnym kontekście aksjologicznym Konstytucji RP, w szczególności art. 30 (zasada godności), art. 2 (zasada demokratycznego państwa prawnego) oraz art. 69 (prawo osób niepełnosprawnych do pomocy ze strony władz publicznych).

Kluczowym punktem odniesienia jest Konwencja ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (KPON), która obliguje państwa-strony do ujmowania niepełnosprawności jako relacji między osobą a barierami środowiskowymi.

Proponowana w petycji „relacyjna teoria barier” stanowi bezpośrednią operacjonalizację art. 1 KPON.

2. Petycja złożona do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

W sferze operacyjnej petycja odnosi się do Działania 3.4 FERS, co nadaje jej charakter głosu doradczego w toczącym się procesie programowania reformy.

Szczególne znaczenie ma postulat zachowania immutabilności praw nabytych (zasada *non-regression*). Optymalizacja dystrybucji środków publicznych zostanie osiągnięta poprzez precyzyjną kalibrację świadczeń w oparciu o model funkcjonalny (ICF), co wyeliminuje nieefektywność dotychczasowego systemu zasiłkowego na rzecz celowanego wsparcia usługowego. W ujęciu makroekonomicznym, implementacja reformy stanowi inwestycję w kapitał społeczny, która poprzez niwelowanie barier partycypacji, zredukuje długofalowe koszty ponoszone przez systemy pomocy społecznej i ochrony zdrowia, zapewniając tym samym trwałość i stabilność finansową proponowanych rozwiązań w rygorze dyscypliny finansów publicznych.

3. Optymalizacja dystrybucji środków publicznych

Wnioskodawca słusznie podnosi, iż model funkcjonalny (ICF) pozwoli na eliminację nieefektywności obecnego systemu zasiłkowego. Przejście na celowane wsparcie usługowe w rygorze dyscypliny finansów publicznych stanowi inwestycję w kapitał społeczny, co w perspektywie długofalowej redukuje koszty opieki instytucjonalnej.

V. Konkluzje

1. Dyrektywa ochrony praw nabytych:

Przedłożony postulat zachowania mocy orzeczeń wydanych bezterminowo (klauzula *non-regression*) jest w pełni koherentny z linią orzeczniczą Trybunału Konstytucyjnego i stanowi warunek sine qua non stabilności systemu.

2. Podmiotowość prawna:

Projektowana reforma musi uwzględniać paradygmat *Self-determination*, zapewniając jednostce suwerenność decyzyjną poprzez mechanizm Indywidualnego Budżetu Osobistego.

3. Sanacja systemowa:

Katalog dziesięciu postulatów stanowi nierozdzielalną doktrynę reformy. Marginalizacja któregokolwiek z elementów, w szczególności autonomii woli jednostki, narazi proces legislacyjny na ryzyko anomii oraz utratę legitymacji społecznej.

4. Rekomendacja końcowa:

Petycja stanowi obligatoryjny imperatyw legislacyjny.

Zaleca się niezwłoczną inkorporację zaproponowanych rozwiązań do prac nad nowym modelem orzekania, co pozwoli na transformację pasywnej polityki socjalnej w nowoczesny model państwa prawa, afirmujący godność i niezależność obywateli z niepełnosprawnościami.

Konkludując, przedłożony katalog postulatów stanowi koherentną i nierozzerwalną doktrynę reformy, opartą na rygorystycznej analizie dogmatycznoprawnej oraz pogłębionej refleksji nad aksjologią praw człowieka.

Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych stoi na nieprzejeźdzanym stanowisku, iż każda próba modyfikacji systemu orzeczniczego, która marginalizuje prymat autonomii woli jednostki i ignoruje fundamentalną zasadę ochrony praw nabytych, skazana jest na systemową anomię oraz całkowitą utratę legitymacji społecznej.

Implementacja niniejszych wytycznych stanowi jedyną drogę do pełnej sanacji obecnego stanu rzeczy oraz definitywnej transpozycji standardów KPON i Konstytucji RP do krajowego porządku prawnego. Oczekujemy niezwłocznej inkorporacji zaproponowanych rozwiązań do prac legislacyjnych, co pozwoli na ewolucję ku nowoczesnemu państwu prawa, które aktywnie afirmuje pełną podmiotowość, godność i niezależność milionów obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Z wyrazami szacunku,

mgr inż. Mariusz Nowak
Prezes Zarządu

mgr Daniel Kowalski
Sekretarz Generalny